

грошового зобов'язання. Отже податкове повідомлення-рішення за результатами електронної перевірки не приймається, штрафи не застосовуються, а платникові податків надається можливість надати уточнюючі розрахунки щодо своїх податкових зобов'язань.

Таким чином, електронні податкові перевірки спрямовано на спрощення відносин між контролюючим органом та платником податків, скорочення часу та матеріальних витрат на здійснення податкового контролю, уособлення податкової служби не лише як контролюючого органу, але й як суб'єкта, що надає послуги, а також стимулювання серед платників податків самоконтролю.

### **Список використаних джерел:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Порядок формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків: наказ Міністерства фінансів України від 02.06.2015 р. № 524. Дата оновлення: 13.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-15#Text>
3. Порядок подання платником податків заяви про проведення документальної невідізної позапланової перевірки та прийняття рішення контролюючим органом про проведення такої перевірки: наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2015 р. № 1040. Дата оновлення: 20.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-15#Text>
4. Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720. Дата оновлення: 15.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0720201-11#Text>

**Ключові слова:** фінансовий контроль, платник податку, інформаційні технології, податкова перевірка, електронна перевірка.

**Key words:** financial control, taxpayer, information technology, tax audit, electronic audit.

### **СУХОРЕБРА ТЕТЯНА ІВАНІВНА**

*Вінницький торговельно-економічний інститут  
Державного торговельно-економічного університету,  
завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент*

### **ОКРЕМІ КРОКИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРИРОДИ**

Як відомо, ефективність регулювання будь якого питання в нашому суспільстві безпосередньо залежить від наявності належної правової

бази та дієвого механізму. За аналогією такі постулати можна віднести і до питання інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи.

Варто зазначити, що юридична відповідальність за правопорушення вимог природоохоронного законодавства є «застарілою» і потребує негайного переосмислення та реформування. Так, наприклад, більшість статей Кодексу України про адміністративні правопорушення не змінювались ще з 90-х років. Вони характеризуються своєю малозначністю та слабкістю, як такі, що не відповідають сучасним реаліям. А співмірність розміру санкцій не є пропорційною щодо розміру шкоди забрудненого довкілля й негативного впливу на життя та здоров'я людей.

Позитивною стороною варто відзначити, що забезпечення невідворотності відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища визначено однією з основних засад державної екологічної політики на період до 2030 року [3]. Важливими діями стали утверджені Урядом зміни як до адміністративного так і кримінального законодавства України, в частині посилення відповідальності у сфері охорони природи та використання природних ресурсів. Зокрема мова йде про схвалення розпорядження КМУ від 28 квітня 2021 року Концепції проектів законів України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» та «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» щодо забезпечення невідворотності відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону навколишнього середовища. Для мети Концепції необхідно створити таку державну систему запобігання екологічним правопорушенням, що ефективно знизить рівень забруднення довкілля та зменшить його негативний вплив на життя та здоров'я населення. Реалізація Концепції дозволить також реалізувати принцип «забруднювач платить», створить умови для приведення у відповідність національної природоохоронної системи до європейських стандартів [4].

У країнах Європейського Союзу екологічна політика реалізується через закони, договори, природоохоронні інвестиції, освіту тощо і має за мету, перш за все, досягнення якісних характеристик. У Швейцарії законом про охорону водоймищ від забруднення регламентується максимально допустимий рівень вмісту забруднювальних речовин у разі скидання стічних вод. У Бельгії скидання стічних вод без ліцензії заборонено. Закон США про водні ресурси передбачає виконання 16 природоохоронних програм. Встановлено кримінальну відповідальність за свідоме скидання у водойми забруднень, що загрожують здоров'ю і життю людей [5, с. 230–235].

У Німеччині, Данії, Нідерландах та низці інших країн функціонує такий ринковий інструмент екологічного регулювання, як торгівля правами (дозволами) на забруднення. З огляду на те, що фірми мають різні рівні лімітів щодо скорочення забруднення навколишнього середовища, то між ними об'єктивно виникають умови для подібного роду торгівлі. Порівнюючи при цьому розміри лімітів забруднення з ринковою ціною дозволів, фірми самостійно приймають рішення про

доцільність купівлі (продажу) таких дозволів та їх кількості. У разі, якщо граничні витрати зниження забруднення навколишнього середовища для фірми перевищують ринкову ціну дозволів, їй вигідніше купити додаткові дозволи на забруднення, а не знижувати обсяги викидів. І навпаки, коли ціна дозволу вища від граничних витрат щодо зниження забруднення, фірми продаватимуть дозволи (права) на забруднення [2, с. 155].

Охорона довкілля є однією із пріоритетних цілей у Японії, де формування законодавства в галузі навколишнього середовища почалося у 70-х рр. XX ст. Основний закон щодо боротьби із забрудненням довкілля, який був прийнятий у 1964 р., склав юридичну та методологічну базу для подальшого формування законодавства у цій сфері. Основними механізмами охорони природи в Японії є широке застосування передових технологій, новітніх досягнень, програмно-цільового управління, активна участь у вирішенні глобальних екологічних проблем [6, с. 19]. Кожні п'ять років в країні проводиться обстеження стану природи, а кожна префектура має свої закони з охорони навколишнього середовища та особисті екологічні програми. Місцеві органи самоврядування укладають добровільні угоди про контроль забруднень з компаніями, що знаходяться в регіоні. І тут дуже ефективно працює принцип – забруднювач платить. Це змушує компанії розробляти технології дотримання екологічних стандартів. Для зменшення викидів заводів, які забруднюють воду та місцевість хімічними матеріалами, у тому числі, і пластмасою, активно розвивається галузь поновлюваних джерел енергії. Наприклад, місто Кітакюсю зараз є провідним у цьому питанні, хоча раніше його затоку називали «морем смерті» через забруднення. Працюючи з приватним сектором, місто скоротило викиди сажі та інших шкідливих речовин, інвестуючи в поновлювані технології. Вітрові електростанції тепер можна побачити на суші і на морі, що дозволяє місту користуватися сильними вітрами навколо узбережжя [7].

Для приведення у відповідність до європейських стандартів юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи необхідно переглянути не лише розміри штрафів, визначені КУпАП, а й відповідні статті.

Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України пропонується у низці статей збільшити штрафи у 8-10 разів, а також доповнити КУпАП ще двома новими: «Знищення та пошкодження межових, інформаційних та охоронних знаків, квартальних та ділянкових стовпів, протипожежних та природоохоронних аншлаків, шлабаумів на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду»; «Невиконання законних вимог та приписів посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України» [1].

Ми погоджуємось з тим, що «посилюючи адміністративну відповідальність, ми зможемо позбутися дисбалансу між фактичним розміром заподіяної шкоди довкіл्लю та сумою існуючих штрафів. Як наслідок, ефективність здійснення державного контролю у сфері охорони довкілля вийде на новий рівень. Це стимулюватиме суб'єктів господа-

рування та громадян не порушувати законодавство, що значно зменшить такі випадки та мінімізує антропогенний і техногенний вплив на довкілля» [1].

Таким чином, у переліку вагомих кроків для ефективного функціонування інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи необхідно відзначити: 1) підвищення адміністративної відповідальності шляхом збільшення розміру штрафів; 2) доповнення КУАП відповідними статтями.

### **Список використаних джерел:**

1. В Україні планують посилити відповідальність за адміністративні правопорушення проти довкілля. URL: <https://mepr.gov.ua/news/38207.html>
2. Кернична А. С. Досвід зарубіжних країн щодо вдосконалення механізмів державного управління в екологічній сфері у контексті євроінтеграції. *Інвестиції : практика та досвід*. 2013. № 24. С. 152–156.
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. С. 8. Ст. 70.
4. Про схвалення Концепції проектів Законів України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» та «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» щодо забезпечення невідворотності відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища від 28.04.2021 р. № 401-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/401-2021-%D1%80>
5. Ритікова К. А. Теоретичні та практичні аспекти сучасного світового досвіду фінансування екологічної діяльності. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць ПДТУ*. Маріуполь, 2010. Том 2. С. 230–235.
6. Якимчук С. А. Зарубіжний досвід у сфері охорони навколишнього природного середовища. *ECONOMIC ANNALS-XXI*. 2013. № 7–8(2). С. 17–20.
7. Як Японія вирішує екологічні проблеми. URL: <https://ecolog-ua.com/news/yak-yaponiya-vyrishuye-ekologichni-problemy>

**Ключові слова:** адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері охорони природи, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, європейські стандарти юридичної відповідальності, національне законодавство, засади державної екологічної політики.

**Key words:** administrative liability for offenses in the field of nature protection, the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, European standards of legal responsibility, national legislation, principles of state environmental policy.